

Az MKE vándorgyűlése

A Magyar Könyvtárosok Egyesületének 18. vándorgyűlése a *könyvtár jövője; állomány, épület, számítástechnika* témakör jegyében zajlott le (mint arról a *Könyvtáros* 6. száma előzetesen hírt adott). A háromnapos tanácskozásnak (augusztus 13–15.), amelyen 750 könyvtáros és levéltáros vett részt, Békéscsaba adott otthont. Képviselettek magukat a külföldi társegyesületek is: a lengyel, az NDK- és az NSZK-beli, az osztrák, a svájci, a szlovákiai könyvtárosegyesület, valamint az Amerikai Magyar Könyvtárosok Egyesülete.

A Kulich Gyula Ifjúsági és Úttörőház nagyertermében az első napi plenáris ülésen dr. Billé-*di Ferencné*, az egyesület elnöke köszöntötte a megjelenteket. Ezt követően Gyulavári Pál a Békés Megyei Tanács elnöke mondott megnyitó beszédet. Hangsúlyozta, hogy „a 70-es évek elején indult könyvtárfelújítási, -korszerűsítési folyamat megmutatta, hogy – pénzügyi időszakban is – viszonylag kis központi összegekkel milyen komoly helyi pénzeszközöket lehet a könyvtári területre akkumulálni; s

ezt eredményezte, hogy néhány éven belül egy méreteiben többszörösére nőtt, szolgáltatásaiban a kor színvonalán álló könyvtárhálózat alakult ki a megyében”.

Kapcsolódott e gondolathoz a megnyitó beszédet követő előadás, melyet dr. Véghelyi József, a Művelődési Minisztérium terv- és közgazdasági főosztályának vezetője tartott a művelődésügy hatodik ötéves tervidőszakának gazdasági eredményeiről és a hetedik ötéves terv előirányzatairól. Elmondta, hogy a jövőben várhatóan bővül a könyvtári intézményhálózat, s a technikai feltételrendszerben is sikerül majd előrelépni. A plenáris ülés kitüntetések átadásával zárult, melyeket Villangó István, a Művelődési Minisztérium közgyűjteményi főosztályának vezetője adott át. (Az egyesületi emlékéremmel kitüntetettek névsorát lapunk más helyén ismertetjük. A *Szocialista Kultúráért* kitüntetésben részesültekét pedig – mint már jeleztük – a Művelődési Közlönyben való megjelenés után közöljük – a szerk.)

A plenáris ülés után az első napi program tematikus ülésekkel folytatódott. A Békés Megyei Könyvtárban Papp Istvánnak, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár főigazgató-helyettesének vezetésével a könyvtárépítésről és -berendezésről rendeztek kerekasztal-beszélgetést. Az MSZMP Oktatási Igazgatóságán a résztvevők a könyvtári állománnyal (megőrzés, állományapasztás, állományvédelem) kapcsolatos témákat vitatták meg. A vitavezető Balogh Ferencné, a veszprémi Eötvös Károly Megyei Könyvtár munkatársa volt. A plenáris ülés helyszínén pedig Vajda Eriknek, az Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár főosztályvezető-helyettesének vezetésével a hazai könyvtári és tájékoztatási célú számítógépes rendszerek helyzetéről és a jövő feladatairól tanácskoztak, vitáztak egy írásban közreadott felmérés eredményei alapján.

A vándorgyűlés a következő napon szekciókban és bizottságokban folytatta munkáját. Délután került sor a záró plenáris ülésre, amelyen a szekciók, a munkabizottsági és temati-

kus ülések vezetői összefoglalták az elhangzottakat, és egyes problémaköröket magasabb fórumok számára továbbgondolásra ajánlottak. A plenáris ülés végén Kovács Dezső, az egyesület főtitkára felolvasta a Magyar Népművelők Egyesületének a vándorgyűlést üdvözlő táviratát.

Ezután Ruth Bíró, az Amerikai Magyar Könyvtárosok Egyesületének elnöke bejelentette, hogy megbeszéléseket kezdett a Magyar Könyvtárosok Egyesületével és a Művelődési Minisztériummal cserekapcsolatok létrehozása érdekében.

A záró ülés után a Békés Megyei Könyvtár olvasószolgálati osztályának munkatársai szakmai bemutatót tartottak a könyvtárba frissen bevezetett számítógépes kölcsönzés-nyilvántartó rendszer működéséről. Augusztus 15-én a résztvevőknek szakmai kirándulásokon alkalmuk nyílt megismerkedni Békés megye nevezetességeivel, múzeumaival, és megtekinteni az útvonalba eső, korszerűsített könyvtárakat.

(Cs. L.)

A szekciók és bizottságok ülései

Amint az az eseménytörténeti összegezésből kitűnik, a vándorgyűlés lényegében két fő részből állt. Az első a plenáris üléshez, annak témaköréhez szervesen kapcsolódó három tematikus ülésből állt, a második a szekciók és bizottságok tanácskozásából. A tematikus ülések közül kettőről, a Papp István vezette *A könyvtárépítés és -berendezés* címűről, valamint a Vajda Erik irányításával lefolyt, *A hazai könyvtári és tájékoztatási célú számítógépes rendszerek helyzete és a jövő feladatai* címet viselőről részletes összefoglalót közöl a *Könyvtáros* jelen száma. A harmadik anyagát (*Gazdálkodás a könyvtári állománnyal*) a lap decemberi száma fogja tartalmazni. A jelen összefoglaló tehát a második napon sorra kerülő, szekciókban és bizottságokban lezajlott tanácskozások ismertetésére szorítkozik.

A gyermekkönyvtárosok szekciója – stílusosan – a megyei könyvtár játszó-szobájában tartotta ülését. A helyiséget teljesen megtöltötték

az érdeklődők, akiknek a programfüzet két előadást kínált (*Olvasásra nevelés a családban – olvasásszociológiai megközelítésben* – előadó: Gereben Ferenc, az OSZK Könyvtártudományi és Módszertani Központ munkatársa és *A gyermek- és ifjúsági könyvkiadás és -terjesztés 1985. évi országos vitasorozatának tapasztalatai* – előadó: Maróti István, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának munkatársa). A szekció tagjai mindkét előadótól számos friss információt kaptak. Gereben Ferenc legújabb, ezer családra kiterjedő, még nem teljesen feldolgozott olvasáskutatási felméréséből a gyerekek olvasási és könyvtárhasználati szokásait bemutató adatokat „válogatta ki”. Szólt az olvasás rendszerességéről a különböző jellegű családoknál, ismertette a településtípusonként eltérő változókat is. Adatai néha megdöbbentőek voltak: ha ötös fokozatú skálán helyezzük el, ki mennyit olvas évente, a havi legalább egy könyvet olvasók foglalják el a skála legfelső

szintjét, és a negyedévnél is ritkábban könyvet kézbe vevők a legalsót.

Vezetnek persze az értelmiségi családok, az érték azonban itt is csak 3,8! Beszél a *könyvtárhasználatról*, a *könyvvásárlási szokásokról*, a család szerepéről az izlés kialakításában, egysegítésében, a házi könyvtárak nagyságáról, ezen belül a gyermekkönyvek számáról. Megállapította, hogy a gyerekkönyvek jelenlétével az otthoni könyvtárban nő a család esélye arra, hogy közülük valaki – akár a felnőtt – könyvtárrag legyen. De ez a tényező könyvvásárlásra is motivál. Az előadó tréfásan fel is tette a kérdést: vajon a gyerek hozza a könyvet, az olvasást a családba? De talán nem is tréfált: a gyerek nélküli családok mutatói ugyanis lényegesen rosszabbak a gyerekesekénél.

Maróti István annak a társadalmi – tehát nem szakmai – *gyermekkönyvtár*nak az eredményeit, tanulságait ismertette, amelyet a szekció irányításával és közreműködésével a regionális továbbképzéseken az elmúlt ősztől ez év késő tavaszáig a megyék rendeztek. A beszámoló reménykeltően zárult: úgy tűnik, az előadónak sikerült elérnie, hogy a gyermekkönyvkiadást javasoló bírálóbizottságban a szekció képviseltetheti magát, s közvetítheti a gyermekkönyvtárosok – rajtuk keresztül tehát az igazi érdekeltek, a gyerekek – véleményeit, javaslatait.

Az *ifjúsági könyvtáros szekció* Szarvason tartotta ülését. A tanácskozás tárgya a középfokú oktatási intézmények muzeális állományának védelme volt. *Kastaly Beatrix* (az OSZK osztályvezetője) egy felmérés tapasztalatait ismertette és következtetéseket vont le belőlük. A felmérés – amely egy budapesti és tíz vidéki gimnáziumot, illetve szakközépiskolát ölelt

fel – három kérdéskörre terjedt ki: az állományraktározásának körülményeire és az állománybiztonság feltételeire; a mennyiségi összetételre (dokumentumtípusonként) és állapotára; az állományvédelem jelenleg alkalmazott formáira, a felszereltségre, kapacitásra, a munkaerőre. A részletes adatokkal alátámasztott beszámoló elszomorító körképet adott a vizsgált könyvtárak állapotáról és továbbgondolásra, cselekvésre szólított fel.

A *levéltárosok szekciója* Gyulán a vállalati iratanyag kezelésével kapcsolatos kérdéseket tűzte napirendre. A téma nemcsak szorosan kapcsolódik a vándorgyűlés központi kérdésköréhez, de fölöttébb időszerű is, hiszen napjainkban a levéltárak „gyarapodásának” alapvető forrásai a vállalati iratok. Azokban a levéltárakban van nagy szükség a meglévő raktárkapacitás, létszám, technikai berendezések bővítésére, amelyek gyűjtőkörébe nagyobb vállalatok tartoznak. Több száz éve működő levéltáraink csak az utóbbi 30–35 évben őriznek vállalati iratokat is. A vállalatok kapitalizmus kori iratanyaga 1950 után került az Országos Levéltárba és a területileg illetékes levéltárak gyűjteményeibe. Ezért ma már, jó segédletekkel ellátva, a kutatók számára hozzáférhetőek. A napjainkban működő vállalatoknál igen sok írásos anyag keletkezik, ezeknek azonban csak egy része történeti értékű. A vállalati iratanyaggal kapcsolatos, szerteágazó kérdéskörből a szekcióülés négy fő témát emelt ki: a vállalatok jogi helyzetének alakulása az utóbbi évtizedekben és jelenlegi alá-fölrendeltségi viszonyaik; az iratok átvételével és rendezésével kapcsolatos kérdések; a vállalati iratanyag levéltári segédletei; az iratok hasznosítása az üzemtörténeti és helytörténeti kutatásokban.

Klonkai László, a Központi Statisztikai Hivatal csongrád megyei igazgatóságának igazgatóhelyettese áttekintést adott a különböző típusú vállalatok számáról, a népgazdaságban elfoglalt helyéről, és javasolta, hogy a levéltárak az ilyen jellegű iratok vizsgálatánál használják fel a KSH eredményeit. *Vass István, az Új Magyar Központi Levéltár főigazgatóhelyettese* saját tapasztalatai alapján ismertette a vállalati irattárakban tapasztalt problémákat, az iratok rendezetlenségét, aminek következményeivel a levéltári feldolgozás alkalmával kell szembenézni. *Szabó Klára, Budapest Főváros Levéltárának osztályvezetője* a vállalati iratanyag legfontosabb segédleteiről, a repertóriumokról beszélt. A szekciósülés ajánlásait *Erdmann Gyula, a Békés Megyei Levéltár igazgatója* foglalta össze: javasolta, hogy a levéltárosok foglalkozzanak a vállalatok jelenlegi hierarchikus felépítésével, az utóbbi években végbement átszervezésekkel; az iratátvételek előkészítésénél csak a történeti értékű iratokra fordítsanak figyelmet, közös munkával határozzák meg a történeti érték fogalmát; készüljön el a vállalati iratanyag országos katasztere, amely legalább fondszinten (összetartozó iratgyűjtemény) eligazítást ad az egyes vállalatok dokumentumainak hollétéről; kezdődjen meg a bankok levéltári iratainak rendszeres feltársa helytörténeti szempontból.

A *műszaki könyvtáros szekció* ülésén a résztvevők a *vállalati szakkönyvtárak infrastruktúrájáról* hallgattak meg két előadót. *Bauer József (Prodinform)* és *Csapó Györgyné (Ipari Informatikai Központ)* az ipari ágazatok szak-

könyvtárait az elhelyezés és a technikai felszereltség szempontjából vizsgálták meg. Az összesítés megállapításai alapján a kohászat, a gyógyszeripar, a bányászat és híradástechnika területén a legkedvezőbb a helyzet; a fa- és bútorigar, az öntőipar, valamint a bőr- és cipőipar állnak a legrosszabbul. *Urbán László (OSZK KMK)* egy újfajta tömör raktározási rendszert ismertetett, amelynél, szemben a gördülőállványos tömör raktározással, a kerekes állványt oldalirányban lehet a tömör sorból kihúzni. A megoldás jelentős előnye, hogy mindig csak egy állványt kell megmozgatni, nem nyolcat-tíz, vagy esetleg többet. Rövidesen megtekinthető lesz a kaposvári Palmiro Togliatti Megyei Könyvtárban, és az Országgyűlési Könyvtár is tervezi egy ilyen rendszerű raktár építését. A szekció ülésén részt vett a *dr. Ferdinánd Baumgartner* elnök vezette osztrák delegáció (az Osztrák Tudományos és Szakkönyvtári Egyesület részéről), valamint megjelentek az NSZK-ból és Nyugat-Berlinből érkezett könyvtárosok. A külföldi vendégek két korreferátumot tartottak: *dr. Siegfried Glanzer*, a bécsi Egyetemi Könyvtár osztályvezetője rövid áttekintést adott a könyvtár és a bécsi könyvtárépítés történetéből, majd az évek óta folyó, valamint a hosszabb távú építési munkákat, illetve terveket ismertette. *Udo Schützack*, az IFIS (Nemzetközi Élelmiszeripari Adatbázis) munkatársa arról számolt be, hogy az IFIS referálást végző szakemberei a számítógépes adatlapra történő feldolgozásról áttértek a közvetlenül személyi számítógépen történő feldolgozásra; maguk a referáló mun-

könyvtár, csak egy-egy lehetőség, vannak és főleg lehetnének más módok is, ezek kidolgozása fontos feladat. Az előadást és *Pintér Béla* (Nagykanizsai Városi Könyvtár), valamint *Kertész Károly* (Tapolcai Városi Könyvtár) korreferátumát követő vitában többen is azt bizonyították, hogy az ülés a közművelődési könyvtárak egyik legfontosabb problémáját érintette, és a továbbiakban ezeknek a lehetőségeknek megvitatásával és kidolgozásával a különböző szakmai fórumokon foglalkozni kell.

Az audiovizuális bizottság A tájékoztatás technikai eszközei címmel tartotta meg ülését. *Jurics Imre* (Országos Oktatástechnikai Központ) külföldi példákkal illusztrálta, milyen lehetőségek vannak a gyors információterjesztésre, közöttük említette a Teletext és Teledata rendszereket. Utalt arra, hogy a nagy hálózati rendszerek – kicsiben – megvalósíthatók a könyvtár épületén belül, az olvasók tájékoztatására. A helyi tájékoztatásba bevonhatók a meglévő technikai eszközök (számítógép, televíziókészülék), ha megfelelő programok állnak rendelkezésre. Bemutatott három egyszerű programot is, melyekkel a könyvtáron belüli tájékoztatás kiválóan megoldható. Az *Újság* nevű programmal 4800 karakternyi szöveg jeleníthető meg folyamatosan a képernyőn. A számítógépbe táplált szöveg bármilyen információ gyors közlésére alkalmas. A *Fényűjság* program előre elkészített témakörök alap-

ján nyújt választási lehetőséget, a „Tele-Editor” program egy lemezén kb. 150 oldal tárolható, visszahívható és beadható a központ vagy a kábeltelevízió adásába. A vitában többen felvetették és javasolták, hogy a könyvtári számítógépes programokról legyen központi információ. A minőségileg ellenőrzött programok kerüljenek be a könyvtári ellátásba. A programok a magyar helyesírás szabályai szerint készüljenek, és alkalmazzák az ékezetes betűket. Válaszként elhangzott, hogy az OSZK KMK szervezi a központi nyilvántartást, a Könyvért pedig vállalja a terjesztést, teljes szolgáltatási háttérrel. (Szabvány dokumentumleírás, tartalmi ismertetés, katalóguscédula-szolgáltatás stb.) A Könyvért képviselője a videokazetta-terjesztés tapasztalatairól szolt. A gondok között felsorolta, hogy a videokazetták és -magnók árát azzal is lehetne csökkenteni, ha azokat nem terhelné a 11 százalékos forgalmi adó. Zavaró az is, hogy attól függően változik a szerzői jogdíj, hogy a műsört besorolják-e a taneszközök közé. Ez a megkülönböztetés sérelmes, mert ugyanazt a műsört más árért kaphatják meg a könyvtárak, illetve az iskolák.

A második nap délutánján a *záró plenáris* ülésen a tematikus ülések, a szekciók, illetve bizottságok vitavezetői számoltak be az elhangzottakról, ismertették a főbb megállapításokat és az ajánlásokat. (K. D.)